

ЗМІСТ

Вступ	13
§ 1. Сучасна українська мова як предмет вивчення	13
§ 2. Походження української мови	16
§ 3. Українська мова — державна	41
§ 4. Стилї української мови	49
§ 5. Мова як система	54
Фонетика і письмо	59
ЗВУКИ І ФОНЕМИ	59
§ 6. Звуки мови як фізичне явище	59
§ 7. Звуки мови як фізіологічне явище	62
§ 8. Членування мовленнєвого потоку	69
§ 9. Звуки мови як соціальне явище	72
§ 10. Фонемі в мовленнєвому потоці	79
ПИСЬМО	85
§ 11. Виникнення і розвиток письма	85
§ 12. Становлення писемності в Україні	88
§ 13. Сучасний український алфавіт	91
§ 14. Унормування українського правопису	94
§ 15. Вживання великої букви	97
§ 16. Транскрипція і транслітерація	102

ПРИГОЛОСНІ ФОНЕМИ	104
§ 17. Система приголосних фонем	104
§ 18. Сонорні, дзвінки і глухі приголосні	107
§ 19. М'які і тверді приголосні	108
§ 20. Вживання м'якого знака	111
§ 21. Вживання апострофа	113
§ 22. Подовження приголосних і подвоєння букв	114
§ 23. Випадання приголосних	118
§ 24. Чергування приголосних	120
§ 25. Зміни приголосних при додаванні суфіксів -ськ-, -ств-	122
§ 26. Уподібнення приголосних за місцем творення	123
ГОЛОСНІ ФОНЕМИ	124
§ 27. Система голосних фонем	124
§ 28. Наголос	127
§ 29. Складоподіл і перенос частин слова	129
§ 30. Чергування голосних	131
§ 31. Розрізнення фонем е та и	134
§ 32. Розрізнення фонем и та і	136
§ 33. Фонем и та і в іншомовних словах	137
§ 34. Розрізнення фонем а та о	139
§ 35. Розрізнення фонем о та у	140
§ 36. Позначення голосних у російських власних назвах	141
§ 37. Позначення голосних в інших слов'янських власних назвах	143
МИЛОЗВУЧНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	145
§ 38. Усунення збігів голосних і приголосних звуків	145
§ 39. Інші засоби милозвучності	147
Лексика	149
ЛЕКСИКОЛОГІЯ	149
§ 40. Лексика і лексикологія	149
Слово і його лексичне значення	151
§ 41. Слово як одиниця мови	151
§ 42. Природа лексичного значення слова. Поняття	154

§ 43. Основні типи лексичних значень	158
§ 44. Однозначні і багатозначні слова	161
§ 45. Пряме і переносне значення слова	163
§ 46. Зміни в лексичному значенні слова	166
§ 47. Вживання слів відповідно до їхнього значення	167
Групи слів за лексичним значенням	170
§ 48. Проблема класифікації лексики	170
§ 49. Класифікація слів за значенням	172
§ 50. Антоніми	175
§ 51. Синоніми	179
§ 52. Омоніми	185
§ 53. Пароніми	189
Лексика української мови за походженням	192
§ 54. Незапозичена лексика	192
§ 55. Лексичні запозичення	197
§ 56. Запозичення із слов'янських мов	201
§ 57. Запозичення з грецької і латинської мов. Тюркізми	204
§ 58. Запозичення із західноєвропейських мов	207
Стилістична диференціація української лексики	210
§ 59. Лексика і стилі	210
§ 60. Експресивна лексика	213
§ 61. Термінологічна лексика	215
Групи слів за вживанням	218
§ 62. Територіальні діалектизми	218
§ 63. Соціальні діалектизми	221
§ 64. Застарілі слова і неологізми	224
ФРАЗЕОЛОГІЯ	228
§ 65. Фразеологізми як особливий вид лексики	228
§ 66. Класифікація фразеологізмів	230
§ 67. Багатозначність, синонімія і антонімія серед фразеологізмів	233
§ 68. Будова фразеологізмів	236
§ 69. Лексичний склад фразеологізмів	244
§ 70. Походження фразеологізмів	247
§ 71. Мовні кліше, штампи, складені найменування	249

§ 72. Прислів'я і приказки	251
§ 73. Крилаті слова	254
ЛЕКСИКОГРАФІЯ	257
§ 74. Загальні відомості про словники	257
§ 75. Зародження і розвиток української лексикографії	261
§ 76. Сучасні словники української мови	265
Морфологія і правопис	273
§ 77. Граматика і її функції	273
СЛОВОТВІР	275
§ 78. Значущі частини слова	275
§ 79. Морфологічні способи творення слів	279
§ 80. Інші способи творення слів	282
§ 81. Написання складних слів	285
§ 82. Написання складноскорочених слів і графічних скорочень	287
§ 83. Історичні зміни в морфемному складі слова	288
§ 84. Етимологічний аналіз слова	290
ЧАСТИНИ МОВИ	293
§ 85. Поділ слів на частини мови	293
§ 86. Граматичні значення	295
§ 87. Способи вираження граматичних значень	298
Іменник	299
Загальні відомості	299
§ 88. Розряди іменників за значенням	299
§ 89. Словотвір іменників	302
§ 90. Рід іменників	307
§ 91. Число іменників	308
§ 92. Відмінки іменників	310
Поділ іменників на відміни і групи	312
§ 93. Поділ іменників на відміни	312
§ 94. Поділ іменників I і II відмін на групи	313
§ 95. Вживання голосних у закінченнях іменників різних груп	315

Відмінювання іменників	317
§ 96. Відмінювання іменників I відміни	317
§ 97. Відмінювання іменників II відміни чоловічого роду	319
§ 98. Відмінювання іменників II відміни середнього роду	324
§ 99. Відмінювання іменників III відміни	326
§ 100. Відмінювання іменників IV відміни	327
§ 101. Відмінювання множинних іменників	329
§ 102. Написання і відмінювання власних особових назв	330
Прикметник	335
§ 103. Розряди прикметників за значенням	335
§ 104. Ступені порівняння якісних прикметників і творення їх	338
§ 105. Творення деяких відносних прикметників	341
§ 106. Творення прикметників від географічних назв	343
§ 107. Творення і вживання присвійних прикметників	345
§ 108. Повні і короткі прикметники	347
§ 109. Відмінювання прикметників	348
§ 110. Написання <i>не</i> з прикметниками	350
Числівник	351
§ 111. Загальні відомості	351
§ 112. Написання числівників і відчислівникових слів	353
§ 113. Відмінювання числівників	354
§ 114. Зв'язок числівників з іменниками	358
Займенник	361
§ 115. Займенник і його значення	361
§ 116. Розряди займенників за значенням	362
§ 117. Відмінювання займенників	367
Дієслово	369
Загальні відомості	369
§ 118. Дієслово і його основні форми	369
§ 119. Види дієслова	371
§ 120. Перехідні і неперехідні дієслова	373
§ 121. Стан дієслова. Зворотні дієслова	375

§ 122. Дві основи дієслова	376
§ 123. Неозначена форма дієслова	377
Способові форми дієслова	379
§ 124. Способи дієслів	379
§ 125. Особа, рід і число. Безособові дієслова	380
§ 126. Дійсний спосіб. Часи дієслова	383
§ 127. Творення форм минулого і давноминулого часу	385
§ 128. Змінювання дієслів у теперішньому і простому майбутньому часах	386
§ 129. Визначення дієвідміни дієслова	389
§ 130. Зміни звуків в особових формах дієслів	390
§ 131. Творення складної і складеної форм майбутнього часу	392
§ 132. Творення форм умовного способу	393
§ 133. Творення форм наказового способу	394
Дієприкметник і безособова форма на -но, -то	396
§ 134. Дієприкметник як форма дієслова	396
§ 135. Творення і правопис дієприкметників	398
§ 136. Відмінювання і вживання дієприкметників	399
§ 137. Безособова форма на -но, -то	401
Дієприслівник	402
§ 138. Дієприслівник як форма дієслова	402
§ 139. Творення і вживання дієприслівників	403
§ 140. Особливості написання <i>не</i> з різними формами дієслова	404
Прислівник	405
§ 141. Розряди прислівників за значенням і походженням	405
§ 142. Прислівники, похідні від прикметників	409
§ 143. Прислівники, похідні від іменників	410
§ 144. Прислівники, похідні від числівників	413
§ 145. Прислівники, похідні від займенників, дієслів і прислівників	414
§ 146. Складні і складені прислівники	415
§ 147. Написання <i>не</i> з прислівниками	416
§ 148. Наголос у прислівниках	417

Прийменник	419
§ 149. Значення і склад прийменників	419
§ 150. Особливості вживання деяких прийменників	420
§ 151. Синоніміка прийменників	422
§ 152. Написання прийменників	425
Сполучник	426
§ 153. Значення і склад сполучників	426
§ 154. Особливості вживання деяких сполучників	429
§ 155. Написання сполучників	430
Частка	432
§ 156. Значення і склад часток	432
§ 157. Написання часток	435
Вигук	437
§ 158. Значення вигуків	437
§ 159. Написання вигуків і особливості вживання їх	438
Синтаксис і пунктуація	440
§ 160. Синтаксис, його функції	440
§ 161. Пунктуація: роль і значення	441
СИНТАКСИЧНА СЛОВОФОРМА	447
§ 162. Поняття про словоформи	447
§ 163. Відмінкові синтаксичні словоформи іменників	451
§ 164. Прийменникові синтаксичні словоформи іменників	454
§ 165. Синтаксичні словоформи дієслів	458
СЛОВСПОЛУЧЕННЯ	461
§ 166. Загальне поняття про словосполучення	461
§ 167. Сурядні словосполучення	464
§ 168. Підрядні словосполучення	466
§ 169. Способи підрядного зв'язку в словосполученнях	468
§ 170. Побудова і вживання словосполучень	470
РЕЧЕННЯ	473
§ 171. Речення, його основні ознаки	473
§ 172. Види речень і розділові знаки в кінці їх	475

§ 173. Складові частини речення	477
§ 174. Синтаксичний центр у реченні	480
Просте речення	484
Головні члени речення	484
§ 175. Підмет	484
§ 176. Присудок	487
§ 177. Простий дієслівний присудок	488
§ 178. Складений дієслівний присудок	490
§ 179. Складений іменний присудок	491
§ 180. Складні присудки	493
Двоскладні і односкладні речення	495
§ 181. Двоскладні речення	495
§ 182. Узгодження присудка з підметом	499
§ 183. Тире між групою підмета і групою присудка	501
§ 184. Односкладні речення	502
§ 185. Односкладні особові речення	503
§ 186. Односкладні безособові речення	506
§ 187. Називні речення	509
§ 188. Слова-речення	510
Другорядні члени речення	512
§ 189. Додаток	512
§ 190. Означення	515
§ 191. Прикладка	517
§ 192. Обставини	519
Оформлення простих речень	524
§ 193. Порядок слів у реченні	524
§ 194. Повні і неповні речення	525
§ 195. Незакінчені речення	528
Ускладнене просте речення	530
§ 196. Поняття про ускладнення	530
Однорідні члени речення	531
§ 197. Поняття про однорідні члени речення	531
§ 198. Розділові знаки між однорідними членами речення	536
§ 199. Узагальнювальні слова і розділові знаки при них	537
§ 200. Особливості вживання однорідних членів	538

Відокремлені члени речення	541
§ 201. Поняття про відокремлені члени речення	541
§ 202. Відокремлені уточнювальні члени речення	542
§ 203. Відокремлення додатків	544
§ 204. Відокремлення узгоджених означень	545
§ 205. Відокремлення неузгоджених означень	546
§ 206. Відокремлення прикладок	547
§ 207. Відокремлення обставин	549
Внесення	552
§ 208. Поняття про внесення	552
§ 209. Звертання	553
§ 210. Вставні слова і речення	556
§ 211. Вставлені слова і речення	559
§ 212. Слова-речення і вигуки в реченні	561
Складне речення	565
Загальні відомості	565
§ 213. Складне речення, його різновиди	565
§ 214. Особливості побудови складних речень	567
§ 215. Складносурядне речення	568
§ 216. Розділові знаки в складносурядному реченні	571
Складнопідрядні речення	572
§ 217. Будова складнопідрядних речень	572
§ 218. Види підрядних речень	576
§ 219. Складнопідрядні речення з підрядними підметовими і додатковими	579
§ 220. Складнопідрядні речення з підрядними присудковими і означальними	583
Обставинні підрядні речення	588
§ 221. Складнопідрядні речення з підрядними способу дії, міри і ступеня	588
§ 222. Складнопідрядні речення з підрядними місця	591
§ 223. Складнопідрядні речення з підрядними часу	592
§ 224. Складнопідрядні речення з підрядними умови	596
§ 225. Складнопідрядні речення з підрядними допустовими	598
§ 226. Складнопідрядні речення з підрядними причини	600
§ 227. Складнопідрядні речення з підрядними мети	601

§ 228. Складнопідрядні речення з підрядними наслідковими і приєднувальними	602
§ 229. Порівняльний зворот	603
§ 230. Складнопідрядні речення з кількома підрядними	605
§ 231. Розділові знаки в складнопідрядному реченні	608
Інші складні речення	611
§ 232. Складне безсполучникове речення	611
§ 233. Розділові знаки в складному безсполучниковому реченні	613
§ 234. Складні синтаксичні конструкції	615
§ 235. Період	618
ЧУЖЕ МОВЛЕННЯ	620
§ 236. Поняття про пряму мову й слова автора	620
§ 237. Розділові знаки при прямій мові і словах автора	622
§ 238. Заміна прямої мови непрямою	623
§ 239. Інші способи передавання чужого мовлення	625
§ 240. Цитати	626
СИНТАКСИЧНА ЄДНІСТЬ І АБЗАЦ	628
§ 241. Синтаксична єдність і її будова	628
§ 242. Засоби зв'язку між частинами синтаксичної єдності	633
§ 243. Абзац	636
Список рекомендованої літератури	637